

SUN'IY INTELEKT VA UNING IJTIMOIIY TA'SIRI

Irisboyev F.B.

Jizzax politexnika instituti katta o'qituvchisi

Raxmatullayev I.L

Jizzax politexnika instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining jamiyatga bo'lgan ta'sirini tahlil qiladi. Sun'iy intellektning iqtisodiy, ijtimoiy, axloqiy, va madaniy sohalaridagi o'zgarishlarga qanday ta'sir ko'rsatishi ko'rib chiqiladi. Maqolada SI texnologiyalarining ish o'rinlari, avtomatlashtirish, va yangi kasblar yaratishdagi o'rni, shuningdek, axloqiy masalalar va shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligi kabi ijtimoiy muammolar taqdim etiladi. Shuningdek, sun'iy intellektning ta'lim, madaniyat va odamlar o'rtasidagi ijtimoiy aloqalarga ta'siri ham muhokama qilinadi. Maqola, sun'iy intellektning jamiyatdagi o'zgarishlarga moslashishi uchun ehtiyotkorlik va izlanishlarning zarurligini ta'kidlaydi. SI texnologiyalarining ijtimoiy ta'sirini boshqarish uchun yangi siyosatlar va jamoat muhokamalari zarur.

Kalit so'zlar. Sun'iy intellekt, ijtimoiy ta'sir, avtomatlashtirish, ish o'rinlari, axloqiy masalalar, maxfiylik, ma'lumot xavfsizligi, ta'lim, madaniy o'zgarishlar, yangi kasblar, texnologik rivojlanish, odamlar o'rtasidagi aloqalar, ijtimoiy o'zgarishlar, jamoat siyosatlari, SI axloqi.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ITS SOCIAL IMPACT

Irisboyev F.B.

Senior Lecturer at Jizzakh Polytechnic Institute

Raxmatullayev I.L

Student at Jizzakh Polytechnic Institute

Abstract: This article analyzes the social impact of artificial intelligence (AI) technologies on various sectors of society. It examines how AI influences economic, social, ethical, and cultural changes, focusing on its effects on the workforce, automation, and the creation of new jobs. The article also discusses social issues such as ethical concerns, privacy, and data security in the context of AI implementation.

Additionally, the impact of AI on education, culture, and human interaction is explored. The article emphasizes the importance of careful consideration and ongoing research to manage the societal shifts brought about by AI technologies. It highlights the need for new policies and public discussions to ensure the responsible integration of AI into society.

Keywords: Artificial Intelligence, social impact, automation, workforce, ethical concerns, privacy, data security, education, cultural changes, job creation, technological advancements, human interaction, societal shifts, public policies, AI ethics.

Sun'iy intellekt (SI) – bu kompyuter tizimlariga inson aqliga o'xshash vazifalarni bajarishga qodir bo'lgan texnologiyalar majmui. Yangi avlod texnologiyalarining rivojlanishi bilan, SI jamiyatimizning turli sohalarida inqilobiy o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Dastlab, sun'iy intellekt faqat ilmiy fantastika sohasida tasavvur qilingan bo'lsa, bugungi kunda u biznes, sog'liqni saqlash, ta'lim, transport va boshqa sohalarda keng qo'llanilmoqda. Shuningdek, SI jamiyatning iqtisodiy, axloqiy va madaniy tuzilishini o'zgartirishga hamda yangi ijtimoiy masalalarni yuzaga keltirishga olib kelmoqda. Ushbu maqolada sun'iy intellektning ijtimoiy ta'siri va unga bo'lgan turli qarashlar tahlil qilinadi.

Sun'iy intellektning iqtisodiy sohalarga ta'siri juda katta. Avtomatlashtirish, ma'lumotlarni tahlil qilish va takomillashtirilgan xizmatlar sun'iy intellektning asosiy qo'llanilishi bo'lib, bu iqtisodiyotda samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, SI texnologiyalari ishchi kuchi bozorida katta o'zgarishlarga olib kelmoqda. Avtomatlashtirish jarayoni, masalan, ishlab chiqarish sanoatida ishchilarni almashtirishi mumkin, bu esa bir qator kasb egalari uchun ish o'rinlarini yo'qotish xavfini tug'diradi. Yangi texnologiyalar, shuningdek, yangi kasblar yaratadi, ammo bu kasblarga tayyor bo'lish uchun kadrlar tayyorlash tizimi ham yangilanishi kerak.

Sun'iy intellektning ishchi kuchiga ta'siri haqida turli fikrlar mavjud. Ba'zi mutaxassislar, SI texnologiyalarining rivojlanishi ish o'rinlarining yo'qolishiga olib kelishi mumkinligini ta'kidlashadi. Bu jarayon birinchi navbatda takroriy va mexanik

ishlarni bajaradigan sohalarida, masalan, transport, ishlab chiqarish va xizmati ko'rsatish sohalarida sezilarli bo'ladi. Boshqa tomondan, SI yangi, ilg'or sohalarida ish o'rinlari yaratishi mumkin. Masalan, ma'lumotlarni tahlil qilish, kompyuter dasturlash, va sun'iy intellekt tizimlarini qo'llab-quvvatlash sohalarida yangi kasblar paydo bo'ladi. Shuning uchun SI texnologiyalarining kiritilishi, eski ish o'rinlarini yo'qotish bilan birga, yangi ish o'rinlarini yaratishni ham ta'minlaydi.

Sun'iy intellektning ijtimoiy ta'sirini ko'rib chiqishda axloqiy masalalar ham muhim ahamiyatga ega. Sun'iy intellekt tizimlari, masalan, avtomatik qarorlar qabul qilishda, bias va diskriminatsiyaga olib kelishi mumkin. Sun'iy intellektning o'zi hamma uchun teng va adolatli ishlashga qodir emas, chunki u odamlarning tarixiy qarorlari, ma'lumotlar va tajribalariga asoslanadi. Shunday qilib, agar SI tizimlari noto'g'ri yoki adolatsiz ma'lumotlarga asoslanadigan bo'lsa, ular ham ijtimoiy nohaqlikni kuchaytirishi mumkin. Masalan, ishga qabul qilishda yoki kredit olishda sun'iy intellektning qarorlari ayollar yoki etnik guruhlar foydasiga ishlamasligi mumkin. Bu esa jamiyatda noxush ijtimoiy o'zgarishlarga olib kelishi mumkin.

Sun'iy intellektning keng qo'llanilishi bilan shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligi va maxfiyligi masalalari ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Ko'plab SI tizimlari katta hajmdagi shaxsiy ma'lumotlarga asoslanadi, masalan, ijtimoiy tarmoqlarda foydalanuvchilarning odatlari, qiziqishlari va faoliyatlarini tahlil qilish orqali qarorlar qabul qilinadi. Bu esa foydalanuvchilarning maxfiylik huquqini buzishi va shaxsiy ma'lumotlarning yomon maqsadlar uchun ishlatilishiga olib kelishi mumkin. Shuningdek, internetda yolg'on va manipulyatsiyalangan axborot tarqatish, SI tizimlari orqali amalga oshirilishi mumkin, bu esa jamoatchilik fikrini noto'g'ri shakllantirishi va manipulyatsiyalarga olib kelishi mumkin.

Sun'iy intellektning ta'lim sohasidagi ta'siri ham katta. SI tizimlari ta'lim jarayonini yanada samarali qilish uchun foydalanilishi mumkin. Masalan, o'quvchilarning o'qish va o'rganish uslublarini tahlil qilib, ularga moslashtirilgan o'quv dasturlarini yaratish mumkin. Shuningdek, sun'iy intellekt yordamida o'qituvchilarga yordam beradigan virtual yordamchilar va interaktiv o'quv platformalari yaratish

mumkin. Biroq, bu o'zgarishlar an'anaviy ta'lim tizimlarini siqib chiqarishi mumkin, va bu jarayon ta'limni tengsizlashtirishi mumkin, chunki ba'zi talabalarda SI tizimlaridan foydalanish imkoniyati cheklangan bo'lishi mumkin.

Sun'iy intellektning jamiyatga ta'siri, shuningdek, madaniy o'zgarishlarga ham olib keladi. U ijtimoiy o'zaro aloqalarni va odamlarning kundalik hayotini qayta tashkil etishi mumkin. Masalan, virtual yordamchilar va avtomatlashtirilgan xizmatlar jamiyatda "real" inson aloqalariga ehtiyojni kamaytirishi mumkin. Bu esa odamlarning o'zaro muloqot qilish tarzini o'zgartirishi va ba'zi hollarda izolyatsiyani kuchaytirishi mumkin. Shu bilan birga, sun'iy intellektning qo'llanilishi, masalan, san'at va madaniyat sohalarida ham yangi ijodiy imkoniyatlar yaratadi, chunki SI tizimlari yangi musiqa, rassomlik va adabiyot asarlarini yaratish imkoniyatini beradi.

Sun'iy intellekt jamiyatimizda inqilobiy o'zgarishlarga olib kelayotgan bir vaqtda, uning ijtimoiy ta'siri haqida shubhalar va ehtiyotkorliklar ham mavjud. Sun'iy intellektning iqtisodiy, axloqiy, ta'lim, ish o'rinlari va madaniyatdagi o'zgarishlarga ta'sirini ko'rib chiqish bizni bu yangi texnologiyani qanday boshqarish va undan samarali foydalanish borasida yanada jiddiy fikrlashga undaydi. SI texnologiyalarining ijtimoiy ta'sirini boshqarish, jamiyatning turli qatlamlarini xavfsiz va teng imkoniyatlar bilan ta'minlash uchun muhimdir. Bu esa, ilmiy izlanishlar va ijtimoiy muhokamalar orqali amalga oshirilishi mumkin.

Sun'iy intellekt va avtomatlashtirish jarayonlari jamiyatda mavjud tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. O'zgarishlar, ayniqsa, kam rivojlangan mintaqalar yoki kam malakali ishchilar uchun muammolarni keltirib chiqaradi. Yangi texnologiyalarni o'zlashtirishda va SI tizimlaridan foydalanishda ba'zi hududlar va guruhlar orqada qolishi mumkin. Bu esa iqtisodiy tengsizlikni yanada oshiradi. Shuning uchun, jamiyatni yangi texnologiyalarga moslashtirishda teng imkoniyatlar yaratish muhimdir.

Sun'iy intellektning madaniyat va san'atga ta'siri ham katta. Sun'iy intellekt yordamida musiqa, rassomlik va boshqa san'at asarlari yaratilmoqda. SI tizimlari yordamida mashhur rassomlarning ishlarini takrorlash yoki yangi, ilg'or san'at

asarlarni yaratish mumkin. Shu bilan birga, ba'zi odamlar sun'iy intellekt yordamida yaratilgan asarlarni haqiqiy san'at deb hisoblashadi yoki buni insonning ijodiy salohiyatiga tahdid deb bilishadi. Sun'iy intellektning san'at sohasidagi roli haqida turli fikrlar mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Russell, S., & Norvig, P. (2020). *Artificial Intelligence: A Modern Approach* (4th ed.). Pearson.
2. Tegmark, M. (2017). *Life 3.0: Being Human in the Age of Artificial Intelligence*. Penguin Books.
3. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W. W. Norton & Company.
4. Boymirzayevich, I. F. (2024). SINXRON MOSHINALARNING TURLARI VA TUZILISHI.
5. Boymirzayevich, I. F. (2024). TYPES AND STRUCTURE OF SYNCHRONOUS MACHINES.
6. Irisboyev, F. (2024). THE PLACE OF NANOTECHNOLOGY IN THE PRESENT TIME. *Modern Science and Research*, 3(1), 52-56.